

การพัฒนาแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย

The Questionnaire Development for the Strategic Leadership Components of Prosthetic and Orthotic Practitioners in Thailand

ธัชชานท์ มโนเพชรเกษม*, สุรีย์ กาญจนวงศ์, ไพศาล จันทรังษี

Thatchanan Manopetkasem*, Suree Kanjanawong, Phaisarn Jantarungsri

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน นครปฐม 73000

Faculty of Graduate, Christian University of Thailand, Nakornpatom, Thailand 73000

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย ศึกษาโดยการสังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสนทนากลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารและผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ ในสถาบันทางการแพทย์ โรงพยาบาลระดับตติยภูมิ ทุติยภูมิของรัฐทั่วประเทศ คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อสนทนากลุ่มย่อย 20 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ด้วยวิธีดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) และดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient)

ผลการสังเคราะห์ พบว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การคิดและการวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย 14 ตัวแปรองค์ประกอบ (2) การพัฒนาผู้นำในปัจจุบันและอนาคต ประกอบด้วย 10 ตัวแปรองค์ประกอบ (3) ความสัมพันธ์ทุกภาคส่วน ประกอบด้วย 15 ตัวแปรองค์ประกอบ (4) การดำเนินงานให้สำเร็จ ประกอบด้วย 7 ตัวแปรองค์ประกอบ (5) การสร้างจิตวิญญาณการเป็นองค์กร ประกอบด้วย 6 ตัวแปรองค์ประกอบ (6) การกำหนดทิศทาง ประกอบด้วย 7 ตัวแปรองค์ประกอบ และ (7) การสร้างพันธมิตร ประกอบด้วย 6 ตัวแปรองค์ประกอบ รวมทั้งสิ้น 65 ตัวแปร

เมื่อนำองค์ประกอบที่ได้ไปพัฒนาเป็นแบบสอบถาม ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Item-Objective Congruence Index : IOC) = 0.96 และมีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) = 0.81 ส่วนการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Chronbach alpha coefficient) เท่ากับ 0.98

จากข้อค้นพบในการวิจัย มีข้อเสนอแนะว่าควรนำแบบสอบถามที่พัฒนาแล้วไปรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบวิชาชีพกายอุปกรณ์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันว่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ต่อไป

คำสำคัญ : องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์

Abstract

Qualitative research method was used in this study. The objective of this study was to develop a questionnaire for Strategic Leadership of Prosthetic and Orthotic Practitioners in Thailand. The methods of study

were to synthesize concepts, theories, related research, focus group discussion and in-depth interview. Informants were administrators as well as prosthetic and orthotic practitioners who have been working in medical institutes, secondary-level and tertiary-level hospital. Twenty informants were purposely selected for focus group discussion and 8 informants were selected for in-depth interview. Content validity was measured by using Index of Item-Objective Congruence (IOC) and Content Validity Index (CVI). Reliability was measured by using Cronbach alpha coefficient

The synthesis of research results revealed that there were 7 components of strategic leadership of prosthetic and orthotic practitioners in Thailand including; (1) Strategic thinking and planning; 14 items, (2) Developing today's and tomorrow's leader; 10 items (3) Relating the part to the whole; 15 items, (4) Making it happen; 7 items, (5) Releasing corporate spirit; 6 items, (6) Giving direction; 7 items, and (7) Building partnership; 6 items. Totally, there were 65 items.

As a questionnaire was developed based on those components, it was brought to test content validity. The results showed that the value of IOC for each item was .96 as well as the value of CVI = 0.81. Reliability of the questionnaire was tested by using Cronbach alpha coefficient and it was found that $\alpha = 0.98$.

From the research findings, it be suggested that the questionnaire should be taken further to confirm with the empirical data.

Keyword : Components of Strategic Leadership, Prosthetic and Orthotic Practitioners

บทนำ

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทยเป็นโอกาสสำคัญในระบบภูมิภาคนิยมที่มาพร้อมกับภาวะคุกคามจากการเปิดตลาดเสรีในภูมิภาคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนด้านบริการสุขภาพซึ่งประกอบด้วยกลไกการค้าที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้า บริการทุนและกำลังคนด้านสาขาสุขภาพ ผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยได้มีความพยายามในการยกระดับวิชาชีพกายอุปกรณ์ให้เป็นที่รู้จักและยอมรับมากขึ้นทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและระดับสากล เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ทำให้งานด้านกายอุปกรณ์สามารถดำเนินการไปตามมาตรฐานของประชาคมอาเซียนและเป็นสาขาบริการสุขภาพที่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศมีความต้องการสูง ขณะเดียวกันการแข่งขันก็สูงเช่นเดียวกัน กลุ่มบุคลากรผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ เป็นสาขาบริการสุขภาพที่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศมีความต้องการสูงในขณะที่กำลังผลิตในประเทศยังคงมีจำกัดซึ่งถือว่าเป็นภาวะขาดแคลนด้านกำลังคนที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพที่ครอบคลุมและทั่วถึงของผู้พิการทุพพลภาพ และผู้ป่วยในประเทศไทย¹

การบริหารจัดการองค์การท่ามกลางการแข่งขันที่ไร้พรมแดนในภาวะที่มีทรัพยากรทุกด้านจำกัด โดยเฉพาะภาวะขาดแคลนของบุคลากรในสาขาต่างๆ รวมทั้งผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์จำเป็นต้องเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล และนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน² มีความสามารถในการกระตุ้นให้บุคลากรที่มีอยู่สามารถใช้ศักยภาพได้อย่างสูงสุด รวมทั้งการสร้างพันธมิตรทั้งภายในและภายนอกองค์การ อีกทั้งยังต้องสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีความสามารถและทักษะในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงในงาน รวมทั้งมีความคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมในการบริหารจัดการวิชาชีพกายอุปกรณ์ ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมในการให้บริการ ด้านกายอุปกรณ์เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนานวิชาชีพจะเกิดขึ้นไม่ได้หากขาดผู้นำที่ดี มีความสามารถตามกรอบวิชาชีพ ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพ และมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำให้เกิดการพัฒนาย่างแท้จริง การพัฒนาภาวะผู้นำ จึงเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะช่วยพัฒนานวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับยกย่องจากสังคมได้อย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ระบบบริการสุขภาพของไทยต่อไป³

จากการทบทวนเอกสาร บทความ การศึกษาและงานวิจัย ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย มีแต่การวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารวิชาชีพอื่นๆ เช่น ผู้บริหารทางการแพทย์ ผู้บริหารทางการศึกษาในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงพรรณนาระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับตัวแปรที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่ององค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย และทำการพัฒนาแบบสอบถามเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพ กายอุปกรณ์ในประเทศไทย

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ มีองค์ประกอบดังนี้คือ ความเชี่ยวชาญ ชำนาญในการริเริ่มและสื่อสารถึงวิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนาที่ขึ้น⁴ การมีวิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ ออกแบบวัฒนธรรมขององค์การ วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอย่างทันที่ รับฟังและเข้าใจผู้ร่วมงาน สามารถกำหนดและใช้แผนกลยุทธ์ มีความยืดหยุ่นและเป็นผู้ริเริ่มการเปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์องค์การในอนาคต⁵ การกำหนดทิศทางองค์การ การกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อความอยู่รอดขององค์การ⁶ การกำหนดทิศทางขององค์การ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย มีมุมมองที่กว้างไกล และมีความสามารถในการวัดผลกิจกรรมต่างๆ อย่างทันที่⁷ ความสามารถในการมองอนาคต รักษาความยืดหยุ่น มีความคิดเชิงกลยุทธ์และกระตุ้น ริเริ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อการได้เปรียบทางการแข่งขัน⁸ ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างวิสัยทัศน์ ทำนายอนาคต และเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ให้เหมาะสมตามสถานการณ์⁹ ความสามารถของบุคคลในการสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้เกิดความสำเร็จในกระบวนการ

เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์ในการดำเนินงาน เพื่อให้องค์กรมีผลการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง¹⁰ การวางแผนกลยุทธ์ กำหนดและใช้แผนกลยุทธ์ นำแผนกลยุทธ์มาพัฒนาเพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์การ¹¹ การมองไปในอนาคตและกำหนดวิสัยทัศน์ได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งแวดล้อมภายนอก รวมทั้งมีความสามารถกำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบต่อคู่แข่ง⁴ การกำหนดทิศทาง นโยบายขององค์การ และสามารถสื่อสารนโยบายสู่การปฏิบัติได้ มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้ริเริ่มและเสริมพลังให้บุคลากรในองค์การสร้างการเปลี่ยนแปลงเพื่อการได้เปรียบทางการแข่งขัน¹² การมองและคาดการณ์อนาคต มีมุมมองที่กว้างไกล ในการกำหนดทิศทางวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ สามารถเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติได้จริงในระดับปฏิบัติการ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹³

จากการทบทวนเอกสาร บทความ การศึกษาและงานวิจัย ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิง กลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย บนพื้นฐานแนวคิดของ John Adair (2010) มีแต่การวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารวิชาชีพด้านสุขภาพที่คล้ายคลึงกัน คือ การศึกษาเรื่องสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล สังกัดโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล¹⁴ หรือมีฉะฉานก็ศึกษาบนพื้นฐานตามกรอบแนวคิดของ Durbin เช่น การศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา¹⁵ การศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก¹⁶ การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำแบบไทย ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน¹⁷ เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย โดยใช้แนวคิดของ John Adair¹⁸ ซึ่งกำหนดองค์ประกอบผู้นำเชิงกลยุทธ์ไว้ 7 องค์ประกอบ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research method) โดยวิธีการทบทวน เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การจัดสนทนากลุ่มย่อย (Small group discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับงานด้านกายอุปกรณ์และด้านบริหารทรัพยากรบุคคล จำนวน 20 คน ผู้บริหารขององค์กรและผู้เชี่ยวชาญด้านกายอุปกรณ์จำนวน 8 คน ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และผู้บริหารและนักกายอุปกรณ์สำหรับการทดลองทำแบบสอบถาม (Try Out) จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยเลือกแบบสอบถามสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลสังกัดโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล¹⁴ ที่พัฒนาตามแนวคิดของ John Adair (2010)¹⁸ และสอดคล้องกับข้อค้นพบจากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ทบทวนจากวรรณกรรมและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นฐานในการพัฒนาแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบวิชาชีพกายอุปกรณ์

ในประเทศไทย ผู้วิจัยติดต่อผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์แบบสอบถามเพื่อขออนุญาต (Permission) ใช้แบบสอบถามซึ่งมีการแปลและการจัดทำเป็นภาษาไทยแล้ว

ผู้วิจัยกร่างแบบสอบถามทำการจัดสนทนากลุ่มย่อย (Small group discussion) ในกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับงานด้านกายอุปกรณ์และด้านบริหารทรัพยากรบุคคล จำนวน 20 คน เพื่อรวบรวมความคิดเห็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย จากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้บริหารขององค์กรและผู้เชี่ยวชาญด้านกายอุปกรณ์จำนวน 8 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อยืนยันตัวแปรและได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) เท่ากับ 0.96 นำปัจจัยที่ได้รับการคัดเลือกและยืนยันมาปรับปรุงในแบบสอบถามเพื่อนำไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยนำไปทดลอง (Try Out) กับผู้บริหารและนักกายอุปกรณ์ จำนวน 30 ฉบับ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือเป็นมาตรวัด 5 ระดับในการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค

(Cronbach's reliability coefficient alpha) (Cronbach, 1990:204) ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.98

การพิทักษ์กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยส่งโครงร่างวิทยานิพนธ์ แบบสอบถามและเอกสารที่ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน รหัส 4/2558 อนุมัติ 5 กุมภาพันธ์ 2559 พร้อมแบบฟอร์มการขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยังคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ของสถาบันทางการแพทย์และโรงพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเอกสารรับรองผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ก่อนทำการขออนุญาตเก็บข้อมูล

ในการสัมภาษณ์ย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยทำการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการเก็บข้อมูลจนกระทั่งนำเสนอผลงานวิจัย ในการขอความร่วมมือผู้วิจัยแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการเก็บข้อมูล ลักษณะการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ระยะเวลา 45 นาที การพิมพ์เผยแพร่ได้กระทำในภาพรวมเฉพาะในการเสนอเชิงวิชาการโดยไม่เปิดเผยชื่อ สามารถยุติการให้ความร่วมมือในขั้นตอนใดก็ได้ของการวิจัยและขอข้อมูลกลับคืนได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องบอกเหตุผลและไม่ส่งผลกระทบต่อผู้เข้าร่วมวิจัยและองค์กร ทั้งในเรื่องส่วนตัวและในการทำงาน มีแบบคำชี้แจงและการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้เข้าร่วมการวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูล

ตารางที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย จำแนกตามรายด้าน

องค์ประกอบที่ประเมิน	จำนวนข้อคำถาม	ค่าความเชื่อมั่น (α)
1. การคิดและการวางแผนเชิงกลยุทธ์	14	.967
2. การพัฒนาผู้นำของปัจจุบันและอนาคต	10	.947
3. ความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนในองค์กร	15	.926
4. การดำเนินการให้สำเร็จ	7	.891
5. การสร้างจิตวิญญาณการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร	6	.869
6. การกำหนดทิศทาง	7	.883
7. การสร้างพันธมิตร	6	.880
รวมทั้งฉบับ	65	.982

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเบื้องต้น จากนั้นได้กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรให้พิจารณาว่า ข้อกระทงแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะที่ระบุไว้ในนิยามตัวแปรที่ต้องการวัด ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ลงความเห็นและให้คะแนน เพื่อใช้คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามตัวแปรของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruency: IOC) โดยคะแนนรายชื่อที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ มีค่าระหว่าง 0.8-1 โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อความกับคำนิยามตัวแปร หากค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) หากค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และนำไปทดลอง (Try Out) กับผู้บริหารและนักกายอุปกรณ์ ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 ฉบับ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient)

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

จากการสังเคราะห์ผลตัวแปรองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย สามารถสรุปองค์ประกอบที่สำคัญได้ 7 องค์ประกอบ ดังตารางที่ 1

2. ผลการวิเคราะห์การสนทนากลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.1 องค์ประกอบด้านการคิดและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 14 ตัวแปรองค์ประกอบ ดังนี้ (1) ผู้นำควรมีการปรับปรุงวัฒนธรรมองค์กรและคุณค่าร่วมของฝ่ายงานกายอุปกรณ์ที่รับผิดชอบ ในช่วงเวลาตั้งแต่ผู้นำได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้บริหารของฝ่ายงานกายอุปกรณ์ (2) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในองค์กร ผู้นำควรทบทวนและประเมินผลกลยุทธ์ของฝ่ายงานกายอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับองค์กรทุกครั้ง และ (3) ผู้นำควรพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานของฝ่ายงานกายอุปกรณ์ที่รับผิดชอบต่อการนำไปใช้ในการให้บริการด้านกายอุปกรณ์

2.2 องค์ประกอบด้านการพัฒนาผู้นำของปัจจุบันและอนาคต ประกอบด้วย 10 ตัวแปรองค์ประกอบ เช่น (1) เมื่อมีการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในสังกัดฝ่ายงานกายอุปกรณ์เป็นผู้บริหาร ผู้นำต้องมีการประเมินผลการบริหารงานเป็นทีมของผู้บริหารแต่ละคนด้วย (2) เมื่อมีการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในสังกัดฝ่ายงานกายอุปกรณ์เป็นผู้บริหารผู้นำต้องมีการประเมินผลความสามารถในการบริหารงานตามลักษณะของงานที่ได้รับมอบหมายด้วย และ (3) เมื่อมีการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในสังกัดฝ่ายงานกายอุปกรณ์เป็นผู้บริหารผู้นำต้องมีการประเมินผลภาวะผู้นำของผู้บริหารในสังกัดเป็นประจำ

2.3 ด้านความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนในองค์กร ประกอบด้วย 15 ตัวแปรองค์ประกอบ เช่น (1) ผู้นำต้องเป็นผู้กำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการพัฒนาภาวะผู้นำของรอง/ผู้ช่วย และหัวหน้าส่วนงานของแต่ละระดับในสังกัดฝ่ายงานกายอุปกรณ์ที่รับผิดชอบ (2) เมื่อมีการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในสังกัดฝ่ายงานกายอุปกรณ์เป็นผู้บริหาร ผู้นำต้องมีการประเมินผลภาวะผู้นำของผู้บริหารในสังกัดเป็นประจำ และ (3) เมื่อมีการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในสังกัดฝ่ายงานกายอุปกรณ์เป็นผู้บริหาร ผู้นำต้องมีการประเมินผลการบริหารงานเป็นทีมของผู้บริหารแต่ละคนด้วย

2.4 องค์ประกอบด้านการดำเนินการให้สำเร็จ ประกอบด้วย 7 ตัวแปรองค์ประกอบ เช่น (1) ผู้นำต้องมีการบริหารจัดการให้ทุกส่วนงานในสังกัดฝ่ายงานกายอุปกรณ์มุ่งเน้นที่ผู้ใช้บริการ โดยจัดระบบการควบคุมด้านคุณภาพของการให้บริการด้านกายอุปกรณ์ (2) ผู้นำต้องมีการบริหารจัดการให้ผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในสังกัดฝ่ายงานกายอุปกรณ์มุ่งเน้น

ที่ผู้ใช้บริการ โดยจัดระบบการควบคุมด้านคุณภาพของการให้บริการด้านกายอุปกรณ์ และ (3) ผู้นำต้องมีการบริหารจัดการให้ทุกส่วนงานในสังกัดฝ่ายงานกายอุปกรณ์มุ่งเน้นที่ผู้ใช้บริการ โดยการจัดระบบการควบคุมด้านความปลอดภัยในการให้บริการ

2.5 องค์ประกอบด้านการสร้างจิตวิญญาณการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ประกอบด้วย 6 ตัวแปรองค์ประกอบ เช่น (1) ผู้นำต้องสามารถดึงศักยภาพหรือความเข้มแข็งในตัวบุคลากรในสังกัดฝ่ายงานกายอุปกรณ์ออกมาใช้ในการทำงานได้ (2) บุคลากรในสังกัดฝ่ายงานกายอุปกรณ์คาดหวังในความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์และการทำงานเป็นทีมของผู้นำ และ (3) ผู้นำต้องมีความเชื่อถือในตัวบุคลากรในสังกัดฝ่ายงานกายอุปกรณ์ที่รับผิดชอบจนกว่าเขาจะแสดงพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ

2.6 องค์ประกอบด้านการกำหนดทิศทาง ประกอบด้วย 7 ตัวแปรองค์ประกอบ เช่น (1) ผู้นำต้องมีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันเพื่อนำไปสู่ การเป็นองค์กรแห่งอนาคตของฝ่ายงานกายอุปกรณ์ (2) ผู้นำสามารถอธิบายค่านิยมหลักของฝ่ายงานที่รับผิดชอบได้ชัดเจน และ (3) ผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในองค์กรต้องเข้าใจบทบาทที่สอดคล้องกับทิศทางขององค์กร หน่วยงานและหน้าที่ของตนเองให้ชัดเจน

2.7 องค์ประกอบด้านการสร้างพันธมิตร ประกอบด้วย 6 ตัวแปรองค์ประกอบ เช่น (1) นอกจากการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ได้รับจากการจ้างงานแล้ว ฝ่ายงานกายอุปกรณ์ยังต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนด้วย (2) ผู้นำควรมีส่วนร่วมในการทำให้ฝ่ายงานกายอุปกรณ์สามารถทำงานได้เป็นอย่างดีกับพันธมิตรภายนอกโรงพยาบาลในประเทศ และ (3) การคำนึงถึงผลผลิตของการบริการด้านกายอุปกรณ์นโยบายการจ้างงานและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของฝ่ายงานกายอุปกรณ์ที่รับผิดชอบ

3. ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruency: IOC)

มีค่าระหว่าง .80 - 1.00 โดยมีค่า = 0.96 และมีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) = 0.81

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) พบว่า $\alpha = 0.98$

การอภิปรายผล

ผลการพัฒนาแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย จากการประยุกต์แบบสอบถามจากการวิจัยสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลสังกัดโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล¹⁴ และตามทฤษฎีของ John Adair (2010)¹⁸ ที่กำหนดและอธิบายขอบเขตหน้าที่ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร (Chief Executive Officer) ไว้ 7 องค์ประกอบ และมี 65 ตัวแปรองค์ประกอบเรียงตามลำดับค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ ด้านการคิดและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการพัฒนาผู้นำของปัจจุบันและอนาคต ด้านความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนในองค์กร ด้านการดำเนินการให้สำเร็จ ด้านการสร้างจิตวิญญาณการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ด้านการกำหนดทิศทาง และด้านการสร้างพันธมิตร ในขณะที่แบบสอบถามการวิจัยสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลสังกัดโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล¹⁴ ซึ่งมี 76 ตัวแปรองค์ประกอบให้ความสำคัญในแต่ละด้านตามลำดับ ดังนี้ การคิดและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนในองค์กร ด้านการพัฒนาผู้นำของปัจจุบันและอนาคต ด้านการดำเนินการให้สำเร็จ ด้านการสร้างพันธมิตร ด้านการสร้างจิตวิญญาณการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และด้านการกำหนดทิศทาง

แม้ว่าผลการพัฒนาแบบสอบถามวิจัยในกลุ่มผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์จะค้นพบอันดับความสำคัญแตกต่างจากผลการศึกษาในกลุ่มผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลสังกัดโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล¹⁴ ก็ตาม แต่ก็มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกันในกลุ่มประกอบสำคัญ 3 อันดับแรก กล่าวคือ ผลจากการศึกษาในกลุ่มผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์พบว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการคิดและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ รองลงมาคือด้านการพัฒนาผู้นำของปัจจุบันและอนาคต และด้านความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วน

ในองค์กร ตามลำดับ ขณะที่ผลการวิจัยในกลุ่มผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลของจังหวัดจันทบุรีและคณะพบว่า การคิดและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนในองค์กร และการพัฒนาผู้นำของปัจจุบันและอนาคตเป็นองค์ประกอบสำคัญ ตามลำดับ ความคล้ายคลึงเช่นนี้เป็นเพราะผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์เป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่ทำหน้าที่ตรวจประเมิน ออกแบบ ประดิษฐ์ และผลิตกายอุปกรณ์เทียมและกายอุปกรณ์เสริมให้เหมาะสมแก่คนพิการ¹⁹ ขณะที่ผู้ประกอบการพยาบาลเป็นการปฏิบัติหน้าที่การพยาบาลต่อบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยการสอน การแนะนำ การให้คำปรึกษาและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การกระทำต่อร่างกายและจิตใจของบุคคล รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการแก้ปัญหาความเจ็บป่วย การบรรเทาอาการของโรค การกลูกลามของโรค และการฟื้นฟูสภาพ การกระทำตามวิธีที่กำหนดไว้ในการรักษาเบื้องต้น และการให้ภูมิคุ้มกันโรคและช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค²⁰ ซึ่งทั้งสองวิชาชีพต่างก็ต่างก็เป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับสายการแพทย์ที่มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ที่เจ็บป่วยและพิการเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะการดูแลผู้ป่วยต้องมีการประสานระหว่างผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์สาขาต่างๆ ได้แก่ แพทย์และพยาบาลสาขาเวชศาสตร์ฟื้นฟู นักกายอุปกรณ์ ช่างกายอุปกรณ์ แพทย์สาขาศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด ช่างรองเท้าและวิศวกรกลศาสตร์และเวชศาสตร์ฟื้นฟู

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ในประเทศไทย ซึ่งประยุกต์มาจากแบบสอบถามที่ทำการสำรวจในกลุ่มผู้บริหารฝ่ายการพยาบาลสังกัดโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งทำงานร่วมกันในทีมสหสาขาวิชาชีพกับผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์ ดังนั้นควรนำแบบสอบถามที่พัฒนาแล้วไปรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบวิชาชีพกายอุปกรณ์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยันว่า สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ และนำผลการวิจัยดังกล่าวพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพกายอุปกรณ์เพื่อให้บริการด้านสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับทีมสหสาขาวิชาชีพต่อไป

References

1. Chula Unisearch Chulalongkorn University. Preparation for Flow of Labor in the ASEAN Community. Bangkok: 2014. Culalongkorn University (in Thai)
2. Yawiraj N. Leadership and Strategic Leader. 6th Edition. Bangkok: Central express. 2007. (in Thai)
3. Sripakho P. Professional Nursing Development: Developing Nursing Leadership. Journal of The Royal Thai Army Nurses. 2014; 15(3): 1-8. (in Thai)
4. Jumnglert T. Relationship between Strategic Leadership of Head Nurses Organization Climate and Effectiveness of Patient Units as Perceived by Professional Nurses at Governmental University Hospitals. A thesis for Master Degree of Nursing Science Program in Nursing Administration. Bangkok: Chulalongkorn University. 2007. (in Thai)
5. Nongthanathorn Phiphat. Strategic Leadership and Organization Effectiveness: A study of the mass rapid transit authority of Thailand. A Dissertation submitted in partial fulfillment of the requirement for the degree of philosophy national Institute of Development Administration. 2002.
6. DuBrin, A.J. Leadership Research Finding, Practice, and Skills. 4th edition. New York: Houghton Mifflin Company. 2004
7. Davies, B.J. and Devies, B.. Strategic Leadership. School of Leadership & Management. 2004; 23 (1): 29-38.
8. Daft. The Leadership Experience, 5th Edition. Thomson: South-Western. 2005
9. Lussier, N.R., and Achua, F.C. Effective Leadership. 3rd edition. Ohio: Thompson South-Western. 2007
10. Schermerthorn, J. R. Management. 9th edition. New York: John Wiley & Sons. 2008
11. Dess, G.G., Lumpkin, T.G., and Eisner A.B. Management. 2nd edition. New York: McGraw-Hill. 2008
12. Klaewplodtook S. Relationship between Strategic Leadership of Head Nurses, Performance Management of Nursing Division, and Effectiveness of Patients Units as Perceived by Staff Nurses, General Hospitals. A thesis for Master Degree of Nursing Science Program in Nursing Administration. Bangkok: Chulalongkorn University. 2008. (in Thai)
13. Duangkeaw T. Relationship between Strategic Leadership of Head Nurses, Job Involvement of Staff Nurses, and Effectiveness of Patients Units, General Hospitals Under Jurisdiction of the Ministry of Public Health in Northern Region. A thesis for Master Degree of Nursing Science Program in Nursing Administration. Bangkok: Chulalongkorn University. 2009. (in Thai)
14. Wongkhomthong J, Srithumma N, Jintanadilok N. The Competencies of Strategic Leadership of Chief Nurse Executives Private Hospital in Bangkok Metropolitan. Christian University Journal. 2014; Volume 20(2) : 353-359. (in Thai)
15. Jitsanguan K. A model of strategic leadership development for secondary school administrators. Eastern Asia University Heritage Journal Social Science and Humanity. 2014; Volume 4(1): 201-211. (in Thai)
16. Janthapoon P. and Sumettikul P. Development of Collaborative Network Management Strategies for Small Sized School Development. Journal of education studies, Chulalongkorn University. 2014; Volume 42(1): 81-94. (in Thai)

17. Wajanawongpanya P, Wisetsiri P, and Sinlarat P. Strategies for the Development of Thai-Style Leaders' Characteristics of Administrators in Basic Education Institution. Eastern Asia University Heritage Journal Social Science and Humanity.2014; Volume 3(2): 208-221. (in Thai)
18. Adair, J. Strategic Leadership: How to think and plan strategically and provide direction. London: Kogan Page; 2010.
19. Opartkiattikul N. A decade of Sirindhorn School of Prosthetics and Orthotics (2002-1012). 1st ed. Bangkok: P.A. Living co.L.Td; 2012. (in Thai)
20. Thailand Nursing and Midwifery Council. Professional Act of Nursing and Midwifery. 2nd edition. Bangkok. 1997. (in Thai)